

# Strategier for miljø- og næringstiltak i landbruket i Sørfold kommune 2005 - 2008

## Bakgrunn

I behandlingen av St.meld. nr. 19 (2001-2002) "Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå, vedtok Stortinget at en rekke oppgaver innen landbruksforvaltningen skulle overføres til kommunene fra 01.01.2004. Overføringen gjelder blant annet vedtaksmyndighet for de spesielle miljøvirkemidlene under Landbrukets utviklingsfond (LUF).

Den enkelte kommune må utarbeide flerårige tiltaksstrategier. På bakgrunn av disse strategiene vil Fylkesmannen fordele midler til kommunene.

2004 var et overgangsår der midler ble fordelt til kommunene på grunnlag av historiske tall. For kommende 4-års perioder f.o.m 2005 skal kommunene utarbeide flerårige tiltaksstrategier for å få tildelt midler til miljø- og næringstiltak i landbruket (jord og skog).

De lokale prioriteringene er med bakgrunn i :

- Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket, fastsatt av L-dep. den 04.02.2004 med hjemmel i jordlovens § 3 og § 18 av 12.05.95
- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, fastsatt av L-dep. den 04.02.2004 med hjemmel i jordlovens § 3 og § 18 av 12.05.95
- Forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer, fastsatt av L-dep. den 04.02.2004 med hjemmel i jordlovens § 3 og § 18 av 12.05.95
- Miljøprogram for landbruket i Nordland

I tillegg er det avholdt møter med faglagene i Sørfold ang. strategier og prioriteringer av midlene.

## Kommunen

Sørfold kommune utgjør i alt 1661 kvadratkilometer areal. Av dette er ferskvann 141 og breområder 149 kvadratkilometer. I følge landbrukstelingen fra 1989 er det 11.7 kvadratkilometer jordbruksareal og 166.2 kvadratkilometer produktivt skogbruksareal i kommunen. Resten, ca. 1193 kvadratkilometer er utmarksarealer inklusive ikke produktive skogbruksarealer.

## Jordbruk

### Enkel beskrivelse av jordbruksforholdene i Sørfold Kommune

Topografisk sett har Sørfold relativt små strandflater og andre landarealer med marine avleiringer. Det innebærer at arealressursene for god jordbruksjord er relativt begrenset. Både det faktum at jordsmonnet er grunnlendt og ofte ligger i så bratte lier at det ikke er egnet til maskinell jordbruksdrift forsterker dette utsagnet. I tillegg kommer at Sørfold har et landskap der lavlandsområdene ofte ligger oppstykket mellom fjordarmer og mindre fjellpartier.

Klimaet i Sørfold er forholdsvis mildt breddegradene tatt i betraktning. Det er i regelen tilstrekkelig nedbør i vekstsesongen for jordbruksvekster. Det er derfor oftest tilgangen på sol og varme i vekstsesongen som setter begrensninger for både hvilke arter og sorter som kan dyrkes, og for avlingsmengde og kvalitet på produktene som dyrkes.

Totalt er det i overkant av 550 landbrukseiendommer i Sørfold, der det i dag er selvstendig jordbruksdrift på ca. 25 av disse. Eiendommene er relativt små og jordbruksarealene nokså oppdelte. I tillegg til eget areal leies det jord på naboeiendommer

Jordbruket i Sørfold har i hele vårt århundre vært karakterisert av mange og små eiendomsenheter. I motsetning til mange andre kommuner fikk en ikke en større oppbygging av familiebruk når tida for de små sjølbergingsbruka var omme på 1960 – 1970 tallet. I sammenheng med sterk industrireisning i Sørfold ble konsekvensen at mange små bruk ble lagt ned og mye jord ble lagt brakk. Denne utviklingen har forsterket seg de senere årene og det har vært en sterk nedgang i antall bruk i drift, nærmest en halvering de siste 10 årene.

I 1989 hadde vi om lag 3.500 dekar dyrka jord i drift noe som i dag 15 år senere er redusert til i underkant av 3.000 dekar.

### **Utfordringer**

Selv om Sørfold ikke er noen stor landbrukskommune så har landbruket betydning langt utover den verdiskaping som ligger i tradisjonell jordbruks- og skogbruksdrift. Landbruket bidrar bl.a. til sysselsetting, bosetting på bygdene og stell og vedlikehold av kulturlandskapet.

I Sørfold er sauebrukene i klart flertall. En av hovedutfordringene må være å få til en rimelig forvaltning av rovdirene slik at det fortsatt kan være mulig å ha ei sauenering i kommunen. Tilrettelegging av gammel kulturmark til beite vil både kunne være til hjelp i beitesesongen samt holde kulturlandskapet åpent .

Et åpent kulturlandskap er viktig både for trivsel og tilgjengelighet for lokalbefolkningen samt opplevelsen av området for tilreisende og reiselivsnæringen. Etter hvert som betingelsene for jordbruksbruksdrift endrer seg og bruk blir lagt ned endrer kulturlandskapet seg deretter. Mye jord og beitemark blir lagt brakk og gror igjen.

### **Satsingsområder for miljøtiltak i jordbruket i perioden 2005 - 2008**

Gjennom kommende 4-års periode vil Sørfold prioritere tiltak der vi mener de største utfordringene ligger og der en håper å oppnå de beste resultatene.

For 2005 har vi tallfestet behov for midler på de ulike satsingsområdene. Satsingsområder som ikke er tallfestet er tenkt tatt med senere i perioden eller ved omfordling av midler i slutten av 2005.

#### **Satsningsområde 1: Hindre gjengroing av kulturlandskapet**

**Formål:** Holde kulturlandskapet åpent gjennom tilrettelegging med beite og mekanisk rydding.

**Hvem kan søke:** Eiere og leietakere av landbrukseiendommer, grunneierlag m.m.

**Tilskuddssats:** Engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

## **Satsingsområde 2: Opplevelses- og tilretteleggingstiltak**

**Formål:** Bedre almenhetens ferdsel og fremme opplevelsen av et variert og godt kulturlandskap

**Hvem kan søke:** Eiere og leietakere av landbrukseiendommer, grunneierlag m.m.

**Tilskuddssats:** Engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

## **Satsingsområde 3 Områdetiltak**

**Formål:** Igangsetting av ett områdetiltak i inneværende planperiode

**Hvem kan søke:** Eiere og leietakere av landbrukseiendommer, grunneierlag m.m.

**Tilskuddssats:** Engangstilskudd med inntil 100 % av godkjent kostnadsoverlag.

## **Satsingsområde 4 Gjerdehold**

**Formål:** Gjerding i rovdyrutsatte områder. Inngjerding av gammel kulturmark til nytte i beitesesongen.

**Hvem kan søke:** Eiere og leietakere av landbrukseiendommer, grunneierlag, beitelag m.m.

**Tilskuddssats:** Engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

## **Satsingsområde 5 Freda og verneverdige bygninger**

**Formål:** Istandsetting av freda og verneverdige bygninger. Legge til rette for næring og/eller ta vare på gamle bygge- og næringstradisjoner i kulturlandskapet.

**Hvem kan søke:** Eiere og leietakere av landbrukseiendommer, grunneierlag m.m.

**Tilskuddssats:** Engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

## **Investeringsstøtte til organisert beitebruk**

Ordningen med tilskudd til investeringer i beitefelt har inntil i år vært slik at beitelagene har søkt til Fylkesmannen om midler. Fra 2005 opphører dette men ordningen blir videreført gjennom kommunens midler til spesielle miljøtiltak.

I Sørfold er sauehold hovedproduksjonen i landbruket. De siste 5 – 10 årene har vi hatt stadig økende tap av sau på beite p.g.a. rovdyr i store deler av kommunen. Vi ønsker å bruke en del midler gjennom denne ordningen til eks. delfinansiering av beredskapsareal samt andre tapsforebyggende tiltak. I tillegg vil vi også kunne støtte andre tiltak for best mulig utnytting av beiteområdene.

Kun beitelag kan søke om disse midlene og tilskudd kan gis inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag.

## **Skogbruk**

### **Enkel beskrivelse av skogbruksforholdene i Sørfold kommune**

Ved landskogtakseringen i 1989 ble det registrert 543 eiendommer. 85 % av eiendommene har et skogareal mindre enn 500 dekar.

Med bakgrunn i tiltaksplan for skogbruket i Sørfold kommune 1992 - 2002 er det økonomisk drivverdig skogareal til sammen ca. 152 000 dekar. Dette fordeler seg slik: ca 108 000 dekar lauvskog og ca. 10 000 dekar naturlig furuskog. Ca. 34 000 dekar er tilplantet vesentlig med gran.

Bonitetsfordeling er ca. 15 % høg bonitet, 55 % middels bonitet og ca. 30 % lav bonitet.

Det er i tiltaksplanen anslått en årlig løpende tilvekst på ca. 21.000 m<sup>3</sup> for alle treslag.

Det er bygd en god del enkle traktorveier, men det er fortsatt et stort behov for veibygging, da en stor del av skogarealet består av et forholdsvis bratt og vanskelig terreng.

I følge tiltaksplanen ble det konkludert med bygging av ca. 4 900 meter traktorvei pr. år i tiltaksperioden og det bør fortsatt være en målsetting med en tilsvarende aktivitet i kommende åra.

### **Skogbruket og miljøverdier**

Siden den samlede mengde av skogsdrift i Sørfold kommune er forholdsvis beskjeden og skogsdriften i tillegg i stor grad er fordelt på mange svært små skogsdrifter, forårsaker skogsdrift liten konflikt med miljøvern- og frikluftinteressene. Ved forvaltningen av vernskogbestemmelsene har kommunen dessuten i de senere år lagt opp til at det ved noe større skogsdrifter tas mye hensyn til skogsmiljøet, samtidig at driftene blir utført av flinke profesjonelle skogsentreprenører. Det synes nå derfor ikke spesielt påkrevet i vårt område å bruke så mye tilskuddsmidler til særskilte miljøtiltak i tilknytning til skogbruket. Skogbildet i kommunen er i liten grad preget av hogstflater.

Skogbrukstiltak så som avstandsregulering/rydding i ungskogfelt (hogstklasse II) og tynning i hogstklasse III vil imidlertid i flere tilfeller kunne ha en positiv virkning for friluftslivet og i noen tilfeller for det øvrige miljøvern i skogen.

## **Satsingsområder for nærings- og miljøtiltak i skogbruket 2005 - 2008**

De satsingsområdene som peker seg mest ut i tilknytning til skogbruket, er avstandsregulering og rydding i yngre skogreisningsfelt, bygging av skogsveier samt 1. gangstynning i granskog. Selv om det ikke skal ytes statsbidrag til skogreisning lengre, må i høyeste grad også dette regnes som en svært verdifull virksomhet som må anses som en ren ressursoppbygging i kommunens skoger.

**Følgende satsingsområde for kommende 4-årsperiode (2005 - 2008) ønskes prioritert:**

### **1. Tilskudd til skogkultur.**

- Ungskogpleie i skogreisningsfelt og litt i naturskog.
- 1. tynning i granskog.

### **2. Tilskudd til skogsveibygging.**

### **3. Tilskudd til andre tiltak i skogbruket.**

- Tiltak med tanke på å økt aktivitet i skogbruket og ressursutnyttelse i og fra skogen.

## **Satsingsområde 1: Tilskudd til skogkultur.**

### **Ungskogpleie:**

Av erfaring er det nokså beskjeden aktivitet med ungskogpleie fra grunneiernes side og det meste avhenger av nivået kommunens skogansvarlig bidrar til.

Ved prioritering av satsingsområder må det legges vekt på behovet for tiltak og større felt framfor mindre felt. Og skogreisningsfelt må gå framom naturskog Likeså er det viktig å utnytte arbeidskraft som har tilknytning til skogbruk (skogsentreprenører).

Når det ikke lenger gis tilsudd til granplanting bør det legges litt vekt på avstandsregulering i laugskog, spesielt i områder der det ikke har vært skog fra før og lauvskogen holder på å etablere seg.

Det tas sikte på å få utørt ungskogpleie av **ca. 200 dekar pr. år** til en pris av **kr. 225,-** i snitt av godkjente kostnader. **Årlig behov til ungskogpleie kr. 45.000,- i en 4-årsperiode.**

### **1.gangstynning:**

I liket med ungskogpleie er det begrenset aktivitet av grunneieren med 1. gangstynning i skogplantefelt. Det vil være en stor oppgave for kommunens skogansvarlig å bidra selv med eller få andre til drive oppsøkende virksomhet for å tilrette legge for kvalitetsfremmend tiltak som 1. gangstynning vil være.

Det tas sikte på å få gjennomført 1. gangstynning på **200 dekar pr. år** til en pris av **kr.100,- pr. m3** registrert virkeuttak og inntil **kr. 300,- pr. dekar** etter hvert som arbeidet er utført og godkjent, innen rammen av budsjett. **Årlig behov til 1. gangstynning kr. 60. 000,- i en 4-årsperiode.**

## **Satsingsområde 2: Bygging av skogsveier**

Når det skal gis tilskudd til skogsveier, bør det legges vekt på å prioritere anlegg som gir en god tilgang til skogressurser i forhold til veiinvesteringen. I Sørfold hvor det er mange forholdsvis små skogeiendommer, vil det også være naturlig å gi økonomisk støtte til fellesanlegg fremfor enmannsprosjekt. Veiprojekt som synes å ville medføre uforholdsmessig stor skade for kulturminne- friluft- og miljøverdier bør ikke få tilskudd.

Siden det her er snakk om forholdsvis små tilskuddsmidler som den enkelte kommune får til disposisjon, vil det i liten grad være aktuelt å gi tilskudd til skogsbilveier med større tilskuddsmenge pr. meter enn veien bygd som traktorvei.

Så lenge kommunen bevilger bidrag til skogsveier vil det foreslås at det i 4-årsperioden Legges opp til at det gis tilskudd av statlige tilskuddsmidler til større anlegg av traktorveier i klasse 7 og 8 med 60 % av godkjente veikostnader.

**Nøkternt vurdert vil det årlig bli behov for ca. kr. 30.000,- i tilskudd til skogsveibyggning i 4-årsperioden.**

## **Satsingsområde 3: Tilskudd til andre tiltak i skogbruket**

**Tiltak med tanke på å økt aktivitet i skogbruket og ressursutnyttelse i og fra skogen.**

Det er tenkt å få til et prosjekt med oppsøkende virksomhet, der en med bakgrunn i registrert behov vil prøve å få økt aktivitet - spesielt med ungsogpleie og 1. gangstynning.

I tillegg til oppsøkende virksomhet kan det være aktuelt med bl.a. avholdelse av skogkvelder.

I de tilfeller grunneierne ikke selv kan utføre skogkulturarbeidene -- er det flinke skogsentreenører i kommunen som kan forestå disse arbeidene.

**Årlig behov for tilskudd til andre tiltak i skogbruk vil kunne bli ca. kr. 20.000,- pr. år i 4-årsperioden.**